

NORVEÇ PAZAR BİLGİLERİ

T.C.
Ticaret Bakanlığı
Uluslararası Anlaşmalar ve Avrupa Birliği
Genel Müdürlüğü

İçindekiler

1. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI	3
2. PAZARIN ÖZELLİKLERİ	10
3. ÖNEMLİ SEKTÖRLER.....	15
4. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER	20
5. ŞİRKET KURULUŞU VE İŐ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER	23

1. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI

Dış Ticaret Politikası

Orta ölçekli bir ekonomiye sahip nispeten küçük bir ülke olan Norveç için eşit şartlarda ve öngörülebilir bir uluslararası ticaret ortamı elzemdir. Bu bakımdan, Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) anlaşmaları, Avrupa Ekonomik Alanı (AEA) Anlaşması ve Avrupa Serbest Ticaret Birliğı (EFTA) serbest ticaret anlaşmaları Norveç dış ticaret politikasının temel taşlarıdır.

DTÖ: 1 Ocak 1995 tarihinden bu yana DTÖ üyesi olan Norveç, ayrıca Kamu alımları Anlaşmasına 1996'dan bu yana taraftır.

Avrupa Ekonomik Alanı: Üç EFTA ülkesi Norveç, İzlanda ve Lihtenştayn (AEA/EFTA ülkeleri) ile AB arasında 1 Ocak 1994 tarihinde imzalanan Avrupa Ekonomik Alanı Anlaşması aracılığıyla Norveç, AB'ye üye olmamakla birlikte, tarım ve balıkçılık alanları haricinde, AB iç pazarına dahil olmuştur. Mevcut durum itibarıyla Avrupa Ekonomik Alanı 30 Avrupa ülkesini kapsamaktadır. AEA ile İsviçre arasındaki ticaret ise kapsamlı ikili ticaret anlaşmaları aracılığıyla düzenlenmektedir.

Norveç, AEA çerçevesinde, AB'ye üye ülkelerin oluşturduğu iç pazarda, ortak kurallar, ortak rekabet koşulları ile mal, hizmet, sermaye ve kişilerin serbest dolaşımına dayalı bir sistemde yer almaktadır. Bu çerçevede, Norveç ve Avrupa Birliğı üye devletleri arasında AEA Anlaşması kapsamında yapılan ticaret işlemlerinde gümrük vergisi ve miktar kısıtlamaları uygulanmamaktadır.

AEA Anlaşması ayrıca araştırma ve geliştirme, eğitim, sosyal politika, çevre, tüketicinin korunması, turizm ve kültür gibi diğer önemli alanlardaki işbirliğini de kapsamaktadır. Norveç'in AB ile ilişkilerinin temelini oluşturan Avrupa Ekonomik Alanı Anlaşması, ortak tarım ve balıkçılık politikalarını (Anlaşma, tarım ve balık ürünleri ticaretinin çeşitli yönlerine ilişkin hükümler içermesine rağmen), gümrük birliğini ve ortak ticaret politikasını kapsamamaktadır.

AEA Anlaşmasının temel ilkelerinden biri homojenliktir; bu, aynı rekabet kural ve koşullarının AEA içindeki tüm ekonomik operatörler için geçerli olduğu anlamına gelir. Homojenliği korumak için, AEA/EFTA devletlerinin mevzuatının AB Tek Pazar mevzuatına uygun olmasını sağlamak için AEA Anlaşması sürekli olarak güncellenmekte ve değiştirilmektedir. Norveç, AB karar alma süreçlerine katılmamakla birlikte Komisyon tarafından önerilen AEA'nına derç edilecek AB/AEA mevzuatına ilişkin hazırlık sürecinde görüş bildirme hakkına sahiptir.

Brexit: Brexit'in ardından Norveç'in en büyük ticaret ortaklarından olan Birleşik Krallık ve Norveç iki ülke arasındaki ticareti, yatırımları ve yakın ticari işbirliğini desteklemek ve daha da geliştirmek için önemli bir çerçeve oluşturan kapsamlı bir Serbest Ticaret Anlaşması (STA) müzakere etmiştir. Ayrıca, Mayıs 2022'de savunma ve güvenlik, iklim ve çevre, araştırma ve yenilik ve eğitim ve kültür alanlarında ikili stratejik işbirliğine ilişkin ortak bir deklarasyon da imzalanmıştır.

EFTA: Norveç, 1960 yılında kurulan EFTA kurucuları arasında yer almıştır. Bugün anılan birliğin Norveç ile birlikte 4 üyesi vardır. İsviçre, İzlanda ve Liechtenstein EFTA'nın diğer üyeleridir. EFTA devletleri arasındaki ticaret EFTA Konvansiyonu tarafından düzenlenmektedir. Ancak AEA Anlaşması İzlanda, Lihtenştayn ve Norveç arasındaki ticari ilişkiyi düzenlediği için, EFTA Konvansiyonu pratikte yalnızca İsviçre ile AEA Anlaşmasına taraf olan üç EFTA devleti arasında uygulanacaktır.

Serbest Ticaret Anlaşmaları: Diğer EFTA üyeleriyle birlikte dünyanın en kapsamlı serbest ticaret anlaşmaları ağılarından birine sahip olan Norveç, çeşitli serbest ticaret anlaşmaları müzakere etmeye devam etmektedir. Norveç, Avrupa Serbest Ticaret Birliği (EFTA) üyesi olarak, diğer EFTA ülkeleriyle birlikte AB dışındaki 44 ülke ve bölgeyle 33 STA imzalamıştır. Bu anlaşmaların 40'ı yürürlüğe girmiştir.¹ Ayrıca, 23 Ocak 2025'te Norveç ve diğer EFTA ülkeleri, Tayland ile tarihi bir serbest ticaret anlaşması imzalamıştır. Bu anlaşmalar, Norveç'in uluslararası pazarlara erişimini genişletmekte ve ticaretini çeşitlendirmektedir. Norveç'in, EFTA'nın taraf olduğu STA'ların yanı sıra, ikili düzeyde Faroe Adaları ve Grönland ile serbest ticaret anlaşması bulunmaktadır.

Kapsam bir anlaşmadan diğerine değişmekle birlikte, serbest ticaret anlaşmaları mal, hizmet, yatırım, fikri mülkiyetin korunması, rekabet, ihtilafların çözümü, devlet ihaleleri ve sürdürülebilir kalkınma başlıklarını içermektedir.

Yatırım Anlaşmaları: Diğer taraftan, Norveç mevcut durum itibarıyla 9 ikili yatırım koruma anlaşmasına taraftır (Şili, Çin, Madagaskar, Peru, Polonya, Rusya, Slovakya, Sri Lanka ve Çek Cumhuriyeti). Ayrıca, Singapur (2002) ve Ukrayna (2012) ile yapılan EFTA serbest ticaret anlaşmaları, yatırım korumasına ilişkin belirli hükümler içermektedir.

İthalat Rejimi

Norveç'in ithalat rejimi, 2023 yılında yürürlüğe giren mevzuat ile modernize edilmiş olup dijitalleşme ve risk bazlı kontrol yaklaşımı üzerine kuruludur. İthalat işlemleri Norveç Gümrük İdaresi tarafından yürütülmekte, gümrük beyannameleri TVINN sistemi üzerinden elektronik ortamda sunulmaktadır. Geliştirilen Digitoll sistemi ile işlemlerin büyük ölçüde varış öncesinde tamamlanması ve sınır geçişlerinin hızlandırılması hedeflenmekte olup, uygulama kademeli olarak yaygınlaştırılmaktadır. Risk analizine dayalı denetim yaklaşımı sayesinde fiziki kontroller sınırlı tutulmakta ve işlemler büyük ölçüde hızlı şekilde sonuçlandırılmaktadır.

Gümrük vergileri bakımından Norveç, sanayi ürünlerinde düşük veya sıfır oranlı tarifeler uygulayan açık bir pazar niteliğindedir, tarım ürünlerinde korumacı bir yapı sergilemektedir. Tarım ürünlerinde yüksek oranlı vergiler, tarife kontenjanları ve dönemsel olarak değişebilen uygulamalar söz konusu olup, sıklıkla maktu veya karma vergi sistemleri kullanılmaktadır.

İthalat genel olarak serbest olmakla birlikte, silahlar, patlayıcılar, radyoaktif maddeler ve bazı tütün ürünleri gibi belirli ürün gruplarında kısıtlamalar veya lisans yükümlülükleri bulunmaktadır. Ayrıca bazı balık türleri, ilaçlar ve hayvansal ürünler için özel izinler gerekebilmektedir.

¹ <https://www.efta.int/efta-toolbox/eftas-free-trade-agreements-monitor>

Gümrük vergisi bulunmasa dahi ithal edilen ürünler Katma Değer Vergisi'ne tabi olup, standart oran %25, gıda ürünlerinde ise %15'tir. Bunun yanı sıra alkol, tütün ve belirli ürün gruplarında özel tüketim vergileri uygulanmaktadır. E-ticarette uygulanan VÖEC sistemi kapsamında, VÖEC'e kayıtlı satıcılar tarafından yapılan B2C satışlarda değeri 3.000 NOK'un altındaki (ürün bazında) gönderilerde KDV satış anında tahsil edilmekte ve ithalat süreci basitleştirilmektedir. Bu sistem kapsamı dışında kalan ürünlerde ise genel ithalat prosedürleri uygulanmaktadır.

Ülkemiz ile Norveç arasındaki ikili ticaretin hukuki çerçevesi 1 Nisan 1992 tarihinde yürürlüğe giren EFTA-Türkiye Serbest Ticaret Anlaşması (STA) kapsamında belirlenmektedir.²

İlgili link: <https://www.toll.no/en/corporate/import/import-guide-for-beginners/>

İhracat Rejimi

Norveç'te ihracat işlemleri büyük ölçüde dijital sistemler üzerinden yürütülmekte olup, gümrük beyanları elektronik ortamda yapılmaktadır. İhracat beyannameleri Norveç Gümrük İdaresi tarafından işletilen TVINN sistemi üzerinden sunulmakta, istisnai durumlarda Tek İdari Belge kullanılabilir. Tercihli ticaret rejimlerinden yararlanmak isteyen firmalar için "onaylanmış ihracatçı" statüsü kapsamında menşe beyanı doğrudan düzenlenebilmektedir. Gıda ve bazı tarım ürünlerinin ihracatı, Mattilsynet denetimine tabi olup ek sertifikasyon süreçleri uygulanabilmektedir. İhracatta KDV istisnasından yararlanabilmesi için eşyanın Norveç gümrük bölgesini terk ettiğinin belgelenmesi gerekmekte, bu doğrulama ağırlıklı olarak elektronik sistemler üzerinden yapılmaktadır. Güvenlik ve risk analizine bağlı olarak bazı sevkiyatlarda çıkış özet beyanı talep edilebilmektedir.

Norveç'te ihracat genel olarak vergiye tabi değildir. Ancak balık ve balık ürünleri ihracatında ürün türüne bağlı olarak değişen oranlarda kesintiler uygulanmakta olup, pazarlama ve araştırma katkı paylarının toplamı bazı ürünlerde %1'i aşabilmektedir. Bu kapsamda ihracatçılar için Norwegian Seafood Council nezdinde kayıt ve belirli yükümlülükler söz konusudur.

İhracat rejimi genel olarak serbest olmakla birlikte, belirli ürün gruplarında lisans ve izin uygulamaları bulunmaktadır. Atık ihracatı, çevre otoritelerinin iznine tabi olup; nesli tehlike altındaki türler, tehlikeli kimyasallar, patlayıcılar, kültürel varlıklar ve radyoaktif maddeler için özel düzenlemeler geçerlidir. Askerî ve çift kullanımlı ürünlerin ihracatı lisansa tabi olup, yaptırım rejimleri kapsamında ek kısıtlamalar uygulanabilmektedir. Gıda ihracatında ise hem Norveç mevzuatına uyum hem de hedef pazar gerekliliklerine uygunluk aranmakta, etiketleme ve bildirim yükümlülükleri önem taşımaktadır.

Norveç, petrol ve gaz dışı ihracatı artırma hedefi doğrultusunda çeşitli destek mekanizmaları geliştirmiş olup, bu kapsamda başta yenilenebilir enerji, denizcilik, sağlık ve imalat sektörleri önceliklendirilmiştir. Destekler ağırlıklı olarak Innovation Norway tarafından uygulanmakta;

² <https://www.efta.int/trade-relations/free-trade-network/turkiye>

kredi, hibe ve uluslararasılaşma destekleri sağlanmaktadır. Ülkenin yatırım ve tanıtım faaliyetleri "Invest in Norway" platformu üzerinden yürütülmekte, sürdürülebilirlik odaklı "Made in Norway" markası teşvik edilmektedir. Tarım ürünlerine yönelik ihracat sübvansiyonları ise 2020 itibarıyla tamamen kaldırılmıştır.

İhracat finansmanı ve garanti mekanizmaları Eksfin tarafından yürütülmekte olup, ihracat işlemleri, alıcı kredileri ve ihracat bağlantılı yatırımlar için finansman ve garanti desteği sağlanmaktadır. Son dönemde desteklerin odağı yenilenebilir enerji, çevre teknolojileri ve savunma sanayiine kaymakta; kısa vadeli ihracat kredi sigortası ise ticari sigorta şirketleri tarafından sunulmaktadır.

Gümrük Vergileri

Norveç'te gümrük tarife satırlarının %85'inden fazlası gümrük vergisinden muaf olup, sanayi ürünlerinde uygulanan ortalama gümrük vergisi %0,4 gibi ihmal edilebilir bir seviyededir. Kabaca, gümrük vergilerinin esas olarak yüksek korumacılık uygulanan tarım ürünleri ile sanayi alanında yalnızca tekstil, hazır giyim ve balık yemi girdisi olarak kullanılan bazı ürünlerde uygulandığı söylenebilir. Bununla birlikte, tarım ürünlerinde uygulanan gümrük vergileri katı ve değişmez olmayıp, iç piyasadaki arz ve fiyat dalgalanmalarını dengelemek amacıyla yıl içinde (dönemsel olarak) farklılaşabilmekte ve geçici indirimlere tabi tutulabilmektedir.

AEA Anlaşması kapsamında Norveç'e AB'den yapılan ithalat işlemlerinde tarım ürünleri hariç olmak üzere gümrük vergisi uygulanmamaktadır. AEA Anlaşması, AB'nin Ortak Tarım Politikası'nı ve Ortak Balıkçılık Politikası'nı kapsamadığı için Norveç'in gümrük koruması tarım alanında AB ülkeleri için de devam etmektedir; nitekim AB çıkışlı tarım ürünlerinde uygulanan ortalama gümrük vergisi oranı %23,6 gibi oldukça yüksek bir seviyededir. Bununla birlikte, Norveç ile AB arasında 2018 yılında yürürlüğe giren ikili tarım anlaşması (Madde 19 Anlaşması) kapsamında, AB menşeli belirli tarım ürünlerine karşılıklı olarak ilave tarife tercihleri ve gümrüksüz tarife kontenjanları (kotalar) sağlanmıştır.

Benzer şekilde, EFTA-Türkiye STA'sı kapsamında ülkemiz menşeli ürünler açısından önemli avantajlar sağlamaktadır. Bu çerçevede:

- Sanayi ürünlerinde ülkemiz menşeli ürünler için gümrük vergileri tamamen kaldırılmıştır.
- Balıkçılık ve deniz ürünlerinde gümrük vergileri sıfır olarak uygulanmaktadır.
- İşlenmiş tarım ürünlerinde, geniş ürün listeleri (şekerleme, çikolata, makarna, hazır gıdalar, soslar vb.) kapsamında, miktar sınırlaması olmaksızın tercihli rejim uygulanmaktadır.
- Temel tarım ürünlerinde ise tavizler, Türkiye ile EFTA ülkeleri arasında imzalanan ikili protokoller kapsamında düzenlenmekte olup; kesme çiçekler, meyve-sebzeler, baharatlar, pirinç, zeytinyağı, reçel ve meyve suları gibi belirli ürün gruplarında gümrük vergisi muafiyeti veya indirimleri sağlanabilmektedir.

Norveç'te uygulanan güncel gümrük vergileri ve ürün bazlı detaylara Norveç Gümrük İdaresi tarafından yayımlanan resmi tarife sisteminden ulaşılabilir: <https://tolltariffen.toll.no/tolltariff>.

İç Vergiler ve Oranları

Norveç'te ithalat ve ihracatı etkileyen başlıca iç vergi kalemi Katma Değer Vergisi (KDV) olup, standart oran %25'tir. Temel gıda ürünlerinde %15, yolcu taşımacılığı, konaklama ve bazı kültürel hizmetlerde ise %12 oranında indirimli KDV uygulanmaktadır.³ İhracat ve uluslararası taşımacılık hizmetleri KDV açısından sıfır oranlı (zero-rated) olarak değerlendirilmekte olup, e-ticarette VOEC sistemine kayıtlı satıcılar tarafından gerçekleştirilen 3.000 NOK altındaki gönderilerde KDV satış anında tahsil edilmektedir.⁴

Genel kural olarak ithalatta KDV ödenmesi gerekmele birlikte, belirli ürün grupları için istisnalar uygulanabilmektedir.⁵ Ayrıca alkol, tütün, içecek ambalajları ve enerji ürünleri gibi kalemlerde özel tüketim vergileri (ÖTV) uygulanmakta; Norveç'in iklim politikaları kapsamında karbon ve enerji vergileri de maliyetleri etkileyen önemli unsurlar arasında yer almaktadır.

Tarım ve gıda sektöründe belirli ürün gruplarında araştırma ve sektörel katkı payı niteliğinde ek kesintiler uygulanabilmekte; su ürünleri sektöründe ise ihracata yönelik olarak pazarlama ve araştırma faaliyetlerini finanse etmek amacıyla belirli oranlarda kesintiler söz konusu olabilmektedir.

Genel olarak, sanayi ürünlerinde gümrük vergileri düşük seviyede (ortalama %1'in altında) olmakla birlikte, iç vergiler ve sektörel yükümlülükler dış ticaret maliyetleri açısından belirleyici olmaktadır.

Norveç'te uygulanan vergilere ilişkin Norveç Vergi İdaresi'nin web sitesinden ayrıntılı bilgiye ulaşılabilmektedir. (<https://www.skatteetaten.no/>)

Ürün Standartları ile İlgili Uygulamalar

Norveç, AEA üyesi olarak standardizasyon alanında Avrupa Birliği ile büyük ölçüde uyumlu bir yapı uygulamakta olup, 1025/2012 sayılı AB Standardizasyon Tüzüğü çerçevesinde Avrupa standart sistemine entegre durumdadır. Bu kapsamda, Avrupa düzeyinde kabul edilen standartlar Norveç'te ulusal standart olarak benimsenmekte ve teknik düzenlemeler büyük ölçüde AB mevzuatı ile paralellik göstermektedir.

Norveç'te standardizasyon faaliyetleri başlıca üç kuruluş tarafından yürütülmektedir. Bunlardan ilki olan Standard Norge, iletişim ve elektroteknik dışındaki tüm alanlarda standart geliştirme faaliyetlerinden sorumlu olup, Avrupa Standardizasyon Komitesi (CEN) ve Uluslararası Standardizasyon Örgütü (ISO) üyesidir. Norveç standartları (NS), büyük ölçüde Avrupa (EN) ve uluslararası (ISO) standartların ulusal düzeyde kabul edilmesi yoluyla oluşturulmaktadır. (<https://www.standard.no/en/>)

Elektroteknik alandaki standartlardan sorumlu olan Norsk Elektroteknisk Komite ise Norveç'in Avrupa Elektroteknik Standardizasyon Komitesi (CENELEC) ve Uluslararası Elektroteknik

³ <https://www.skatteetaten.no/en/rates/value-added-tax/>; <https://www.toll.no/en/online-shopping/calculation-norwegian-vat>

⁴ <https://www.skatteetaten.no/en/business-and-organisation/vat-and-duties/vat/foreign/e-commerce-voec/>;

<https://www.toll.no/en/corporate/import/the-voec-scheme>

⁵ <https://www.toll.no/en/corporate/import/calculating-customs-duty-and-taxes/value-added-tax-exemptions/>

Komisyonu (IEC) üyeliklerini yürütmekte ve bu alandaki standartların uyarlanmasını sağlamaktadır. <https://www.nek.no/english/>

Telekomünikasyon alanında ise Norwegian Communications Authority, Avrupa Telekomünikasyon Standartları Enstitüsü (ETSI) ve Uluslararası Telekomünikasyon Birliği (ITU) ile koordinasyon içerisinde çalışarak ilgili standartların ulusal düzeyde uygulanmasını temin etmektedir. <https://www.nkom.no/english>

Bu yapı çerçevesinde Norveç'te uygulanan standartlar büyük ölçüde Avrupa ve uluslararası standartların birebir kabulüne dayandığından, AB standartlarına uygun üretim yapan firmalar Norveç pazarına girişte önemli bir avantaj elde etmektedir. Bununla birlikte, standartlara uyum tek başına yeterli olmayıp, ürünlerin ilgili teknik mevzuata uygunluğunun ayrıca değerlendirilmesi gerekmektedir.

Test Etme, Muayene ve Belgelendirme

Norveç'te test, muayene ve belgelendirme süreçleri AEA kapsamında AB'nin uyumlaştırılmış teknik mevzuatına dayalı uygunluk değerlendirme sistemi çerçevesinde yürütülmektedir. Ürünlerin piyasaya arz edilebilmesi için ilgili mevzuata uygunluğun gösterilmesi gerekmekte olup, bu kapsamda uygunluk değerlendirme süreci ürünün risk seviyesine göre farklılaşmaktadır. Düşük riskli ürünlerde üreticiler kendi uygunluk beyanlarını düzenleyebilirken, yüksek riskli ürünlerde AB tarafından yetkilendirilmiş Onaylanmış Kuruluşlar aracılığıyla üçüncü taraf uygunluk değerlendirmesi yapılması gerekmektedir.

AEA mevzuatı uyarınca, ürünün piyasaya arz edilebilmesi için teknik dosyanın hazırlanması, AB uygunluk beyanının düzenlenmesi ve gerekli durumlarda CE işaretinin ürüne iliştilmesi zorunludur. CE işareti, ürünün güvenlik, sağlık ve çevresel koruma gerekliliklerine uygun olduğunu gösteren bir işaret olup, ilgili mevzuata tabi ürünlerin AEA genelinde serbest dolaşımını mümkün kılmaktadır. Ürünlerin AEA dışından ithal edilmesi durumunda ise mevzuata uyumdan doğan hukuki sorumluluk AEA içinde yerleşik ithalatçı veya yetkili temsilci tarafından üstlenilmektedir.

Norveç'te uygunluk değerlendirme kuruluşlarının akreditasyonu Norsk Akkreditering tarafından yürütülmekte olup, söz konusu kurum AB'nin 765/2008 sayılı Tüzüğü ile uyumlu şekilde faaliyet göstermektedir. Kurumun Avrupa Akreditasyon Birliği (EA) ile Uluslararası Laboratuvar Akreditasyon Birliği (ILAC) sistemlerine üyeliği sayesinde Norveç'te gerçekleştirilen test ve sertifikasyon faaliyetleri AEA genelinde ve uluslararası düzeyde kabul görmektedir. Ülkede test laboratuvarları, sertifikasyon ve denetim kuruluşlarından oluşan gelişmiş bir teknik altyapı bulunmakta olup⁶, özellikle denizcilik, enerji ve inşaat sektörlerinde yüksek teknik standartlar öne çıkmaktadır.

Piyasa gözetimi ve denetim faaliyetleri Norveç'te merkezi olmayan bir yapı çerçevesinde, ürün gruplarına göre yetkilendirilmiş farklı kamu otoriteleri tarafından yürütülmektedir. Denetimler risk bazlı yaklaşım, tüketici şikayetleri ve sektörel kontrol programları doğrultusunda gerçekleştirilmekte; ithalat aşamasında gümrük idaresi ilk kontrol noktasını oluştururken,

⁶ <https://www.akkrediter.no/en/akkrediter-te-organisasjoner/>

piyasaya arz sonrası denetimler ilgili sektörel otoriteler tarafından sürdürülmektedir. Gıda, yem, hayvansal ürünler ve bitki sağlığına ilişkin ürünlerde ise denetim ve onay süreçlerinden Norwegian Food Safety Authority sorumlu olup, bu kapsamda ithalatçıların kayıt yaptırması, bazı ürünler için ön onay alınması ve sınır kontrol noktalarında fiziki ve belge bazlı denetimlere tabi olunması gerekmektedir.

Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme

Norveç'te etiketleme ve ambalaj kuralları, AEA çerçevesinde büyük ölçüde AB mevzuatı ile uyumlu olup sıkı şekilde uygulanmaktadır. İhracatçılar açısından en kritik hususlardan biri dil zorunluluğudur; özellikle gıda ve kozmetik ürünlerinde etiketlerin Norveççe veya karşılıklı anlaşılabilir bir İskandinav dilinde hazırlanması yasal bir gerekliliktir. Beşeri tıbbi ürünler ve belirli ürün gruplarında etiketleme ve yetkilendirme süreçleri daha da sıkı kurallara tabi olup, AB direktifleri ile uyumlu şekilde yürütülmektedir. "Organik" ürünlerin pazarlanabilmesi için AB tarafından tanınan kontrol kuruluşlarından sertifikasyon alınması zorunlu olup, "Yeni Yaklaşım" kapsamındaki ürünlerde CE işareti temel uygunluk göstergesi olarak aranmaktadır.

Ambalaj ve ürün tasarımı, Norveç'in güçlü çevre politikaları ve döngüsel ekonomi hedefleri doğrultusunda giderek daha sıkı düzenlemelere tabi hale gelmektedir. Atık yönetimi mevzuatı kapsamında ambalaj atıklarının azaltılması, yeniden kullanım ve geri dönüşüm oranlarının artırılması yönünde yükümlülükler uygulanmakta; özellikle tek kullanımlık plastiklere yönelik kısıtlamalar dikkat çekmektedir. 2024 itibarıyla, içecek ambalajlarında kapakların sabit olması ve belirli oranda geri dönüştürülmüş plastik kullanımı zorunlu hale getirilmiştir. Ayrıca, bu ürünler için uygulanan özel tüketim vergileri fiyatlandırma üzerinde doğrudan etkili olmaktadır.

Bunun yanı sıra, 2024 yılında kabul edilen Sürdürülebilir Ürünler Yasası ile birlikte ambalaj, plastik, tekstil ve elektronik gibi ürün gruplarında döngüsel ekonomi kurallarının kapsamı genişletilmiş; sürdürülebilirlik ve tedarik zinciri şeffaflığı kriterlerini karşılamayan ürünlerin pazara arzına sınırlamalar getirilmesinin önü açılmıştır. Bu çerçevede, ihracatçıların yalnızca ürün uygunluğunu değil, aynı zamanda çevresel performans ve sürdürülebilirlik kriterlerini de bütüncül şekilde ele almaları gerekmektedir.

Gıda etiketlemesine ilişkin temel referans kaynaklar:

- Import of Commercial import of food: <https://www.mattilsynet.no/import/import-av-mat/kommersiell-import-av-mat>
- Food labeling: <https://www.mattilsynet.no/mat-og-drikke/merking-av-mat>
- Requirements for labeling of prepackaged food: <https://www.mattilsynet.no/mat-og-drikke/merking-av-mat/krav-til-merking-av-ferdigpakket-mat>
-

İlgili Link: Norwegian technical rules: <https://www.regjeringen.no/en/topics/business-and-industry/product-contact-point/norwegian-technical-rules/id2787843/>

Teknik Engeller

Piyasaya arz edilen tüm ürünlerin güvenli ve kaliteli olmasını sağlamak ülkelerin en temel öncelikleri arasındadır. Bu amaçla, ürünlerin uyması gereken teknik kriterler (standartlar ve teknik düzenlemeler) ile ürünlerin bu kriterlere uygun üretildiğini belgeleyen uygunluk değerlendirmesi işlemlerine günümüzde daha fazla başvurulmaktadır. Standartlar, teknik düzenlemeler ve uygunluk değerlendirmesi prosedürleri, sınai, ekonomik ve ticari gelişmeye katkıda bulunan, insan can ve mal güvenliğini korumayı amaçlayan, modern ekonominin ve standardizasyon sisteminin temel taşlarıdır.

Bununla birlikte, standartlar, teknik düzenlemeler ve uygunluk değerlendirmesi işlemleri çoğu zaman insan sağlığı ve güvenliği gibi meşru amaçların ötesinde ticarete teknik engeller olarak adlandırılan ve uluslararası ticaretin serbest akışını olumsuz etkileyen engellere yol açmaktadır. Uluslararası kabul görmüş standartlardan farklı teknik kriterler belirlenmesi ve gerektiğinden katı test ve belgelendirme işlemlerinin zorunlu kılınması bu alandaki en önemli sorunlardır. Şeffaf bir şekilde kabul edilmeyen ve uygulanmayan bu düzenlemeler ihracatçı firmalar açısından ek külfet ve maliyetlere de yol açmakta ve rekabet edebilirliklerini güçleştirmektedir. İhracatta karşılaştığımız ticarete teknik engellerin önlenmesi, sürdürülebilir ihracat artışının sağlanması açısından da önemlidir.

Bu kapsamda, T.C. Ticaret Bakanlığı Ürün Güvenliği ve Denetimi Genel Müdürlüğü internet sayfasında konu ile ilgili ayrıntılı bilgi mevcuttur (<https://teknikenyel.ticaret.gov.tr/>). Ticarete Teknik Engeller İnternet Sitesi, ihracatçılarımızın ticarete teknik engeller alanında yararlanacağı ve etkin olarak kullanacağı temel bir platform olarak yapılandırılmıştır. Bu çerçevede; ihracata konu ülkenin ticarete teknik engeller uygulamaları hakkında bilgi sahibi olunabilmekte, ihtiyaç duyulan ülke mevzuat ve uygulamaları hakkında ilave bilgiler Bakanlığımızdan talep edilebilmekte ve ihracatta karşılaşılan ticarete teknik engeller interaktif olarak Bakanlığımıza bildirilebilmektedir. Ticarete Teknik Engeller İnternet Sitesine üyelik suretiyle ilgilenilen ülke ve ürün gruplarına ilişkin taslak düzenlemeler e-posta ile günlük olarak gönderilmektedir. Ayrıca, firmalarımız ihracatlarını olumsuz etkileyebilecek diğer ülke düzenlemelerini taslak aşamasında öğrenip yorum yapabilmektedir. Ticarete Teknik Engeller İnternet Sitesine üyelik ücretsizdir.

Norveç'in teknik mevzuatı ve ürün standartları, AEA üyeliği kapsamında büyük ölçüde AB ile uyumludur. Bu çerçevede, AB pazarında yasal olarak dolaşımda bulunan ürünler kural olarak Norveç pazarında da serbestçe satılabilmekte ve ilave bir uygunluk değerlendirmesine tabi tutulmamaktadır. "Yeni Yaklaşım" kapsamındaki ürünlerde, ihracatçılar uyumlaştırılmış Avrupa standartlarını esas alarak (ürün risk seviyesine bağlı olarak) CE işareti kapsamında uygunluk beyanı düzenleyebilmektedir. Bununla birlikte, belirli ürün gruplarında teknik gerekliliklerin daha detaylı olduğu durumlarda uygunluğun belgelenmesi ve gerektiğinde yetkili kuruluşlar tarafından sertifikasyon yapılması gerekmektedir.

Sağlık ve bitki sağlığı (SPS) alanında Norveç, AB mevzuatı ile büyük ölçüde uyumlu bir çerçeve uygulamakta olup, denetimler Norveç Gıda Güvenliği Otoritesi tarafından yürütülmektedir. AEA dışından gıda, kozmetik ve benzeri ürünlerin ithalatında ilgili firmaların veya ithalatçıların yetkili otoriteye kayıt ve onay sürecinden geçmesi zorunludur. Hayvansal ürünlerin ithalatı yalnızca onaylı tesislerden yapılabilmekte ve sevkiyat öncesinde TRACES sistemi üzerinden

bildirimde bulunulması gerekmektedir. Taze meyve, sebze ve diğer bitkisel ürünlerde ise fitosaniter sertifika sunulması zorunlu olup, bu alandaki kontroller oldukça sıklıdır.

Diğer taraftan, 11 Aralık 2019 tarihinde açıklanan Avrupa Yeşil Mutabakatı ile 14 Temmuz 2021’de kabul edilen “Fit for 55” paketi kapsamındaki mevzuatın önemli bir kısmının AEA Anlaşması kapsamına girdiği (veya dahil edilme sürecinde olduğu) dikkate alındığında; Norveç ile ticarete döngüsel ekonomi, gıda güvenliği, ulaşım, emisyon ticareti, enerji verimliliği, yenilenebilir enerji, açık deniz rüzgârı, plastikler, piller ve kimyasallar gibi alanlarda uygulanacak yeni kural ve standartların yakından takip edilmesi önem arz etmektedir.

AEA çerçevesinde Norveç ile Türkiye arasında karşılıklı tanıma düzenlemeleri de bulunmakta olup (EFTA MRA’ları), Norveç’in teknik düzenlemelerini büyük ölçüde AB müktesebatı ile uyumlaştırmış olması, Türk ihracatçıları açısından genel olarak öngörülebilir bir düzenleyici ortam sunmaktadır. Bununla birlikte, özellikle SPS önlemleri ve bazı ürün gruplarına özgü teknik gereklilikler, uygulamada ilave yükümlülükler doğurabilmektedir.

Norveç itibariyle teknik engeller hakkında detaylı bilgiye T.C. Ticaret Bakanlığı Ticarete Teknik Engeller İnternet Sitesi (<https://teknikengel.gov.tr/>) üzerinden ulaşılabilir.

İlgili Link: Norwegian technical rules: <https://www.regjeringen.no/en/topics/business-and-industry/product-contact-point/norwegian-technical-rules/id2787843/>

2. PAZARIN ÖZELLİKLERİ

Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları

Fikri mülkiyet alanında Norveç, AEA Anlaşması kapsamında AB mevzuatıyla yüksek düzeyde uyumlu ve öngörülebilir bir hukuki çerçeve sunmaktadır. Patent, marka ve tasarım işlemleri Norveç Sınai Mülkiyet Ofisi (NIPO)⁷ tarafından yürütülmekte olup, telif hakları Kültür ve Eşitlik Bakanlığı'nın yetki alanındadır.

Patentler başvuru tarihinden itibaren 20 yıl süreyle korunmakta (belirli sektörlerde ek koruma mümkündür), ticari markalar ise 10 yıllık sürelerle sınırsız şekilde yenilenebilmektedir. AB ile uyum süreci kapsamında yapılan düzenlemelerle, geleneksel olmayan marka türlerinin tescili mümkün hale getirilmiş ve kötü niyetli başvurulara karşı koruma güçlendirilmiştir. Ayrıca 2021 yılında yürürlüğe giren Ticari Sırlar Kanunu, ticari bilgilerin korunmasını önemli ölçüde güçlendirmiştir.

Gümrük uygulamaları da AB ile uyumlu şekilde güçlendirilmiş olup, fikri mülkiyet ihlali şüphesi bulunan ürünlerin (transit dahil) alıkonulması ve imhasına yönelik etkin mekanizmalar uygulanmaktadır. Bu çerçevede, Norveç pazarına giriş öncesinde fikri mülkiyet haklarının tescil edilmesi kritik önem taşımaktadır.

Dağıtım Kanalları

Norveç'te dağıtım kanalları, gelişmiş lojistik altyapı ve hızla büyüyen e-ticaretin etkisiyle çok kanallı bir yapı sergilemektedir. Dijital satış kanalları giderek önem kazanmakta olup, e-ticaretin yaygınlaşmasına rağmen sınır ötesi dağıtımda teslimat süreleri ve doğrudan gönderim kısıtları önemli zorluklar oluşturmaktadır. Ülke içi kargo ve posta pazarı serbestleştirilmiş olmakla birlikte, Posten Bring evrensel hizmet yükümlülüğü kapsamında temel dağıtım altyapısının ana taşıyıcısı konumundadır. Fiziksel perakende dağıtım kanalları, özellikle gıda sektöründe yüksek derecede yoğunlaşmış bir yapı sergilemekte; büyük zincirler ve yerel distribütörler pazara erişimde belirleyici rol oynamaktadır. Bu durum, ihracatçılar açısından güçlü yerel iş ortaklıklarını fiilen gerekli kılmaktadır. Uluslararası taşımacılıkta ise deniz yolu baskın konumda olup, toplam yük taşımacılığının büyük bölümü bu kanal üzerinden gerçekleşmektedir. Karayolu lojistiği ise AEA ile entegre bir yapı sergilemekte ve sınır ötesi taşımacılık faaliyetleri belirli kabotaj kuralları çerçevesinde yürütülmektedir.

Tüketici Tercihleri

Norveç'te tüketicilerin dijitalleşme düzeyi son derece yüksektir. 16–74 yaş arası nüfusta internet kullanım oranı %100'e ulaşırken, akıllı telefon penetrasyonu %90'ın üzerindedir. 2024 yılı itibarıyla internet kullanıcılarının yaklaşık %90'ı son 12 ay içinde çevrimiçi alışveriş yapmış

⁷ <https://www.patentstyret.no/en/>

olup, ileri yaş gruplarında dahi (75–79 yaş) bu oran %60 seviyesindedir. Bu durum, e-ticaretin toplumun tüm kesimlerine yayılmış olduğunu göstermektedir.

E-ticaret alışverişlerinde tüketiciler belirgin şekilde yerli satıcıları tercih etmektedir. Yerli platformlardan alışveriş yapanların oranı %80'in üzerinde iken, yurt dışı kaynaklı alışveriş yapanların oranı daha sınırlı kalmaktadır. Sınır ötesi alışverişlerde karşılaşılan başlıca sorunlar; uzun teslimat süreleri, bazı yabancı satıcıların Norveç'e gönderim yapmaması ve ödeme/teslimat süreçlerinde yaşanan teknik aksaklıklardır. Bu durum, pazara girişte lojistik ve operasyonel uyumun kritik önem taşıdığını göstermektedir.

Norveç pazarında tüketici hakları ve şeffaflık beklentileri son derece güçlüdür. Tüketici Koruma Kurumu ve kapsamlı mevzuat çerçevesi, tüketiciyi yüksek düzeyde korumakta; 2023 yılında Pazarlama Kanunu'nda yapılan değişikliklerle yanıltıcı pazarlamaya yönelik kısıtlamalar daha da sıkılaştırılmıştır. Ayrıca 2022 yılında yürürlüğe giren Şeffaflık Yasası, şirketlere tedarik zincirleri dahil olmak üzere insan hakları ve çalışma koşullarına ilişkin durum tespiti ve raporlama yükümlülüğü getirmiştir. Bu düzenlemeler, tüketicilerin etik üretim ve kurumsal şeffaflık konularına verdiği önemi yansıtmaktadır.

Tüketici tercihlerini şekillendiren bir diğer temel unsur sürdürülebilirliktir. İklim politikaları, karbon vergileri ve teşvik mekanizmaları doğrultusunda çevre dostu ürünlere olan talep güçlüdür. Nitekim 2024 yılı itibarıyla Norveç'te araç parkının önemli bir bölümü elektrikli araçlardan oluşmaktadır. Bu çerçevede, Norveç pazarına yönelik ihracat yapan firmaların; dijital altyapılarını yerel standartlara uyumlu hale getirmeleri, hızlı ve güvenilir teslimat çözümleri sunmaları ve ürünlerinin çevresel ve sosyal sürdürülebilirlik özelliklerini açık şekilde ortaya koymaları önem arz etmektedir.

Satış Teknikleri ve Satış Etkileyen Faktörler

Norveç pazarında satış başarısı, büyük ölçüde operasyonel mükemmeliyet ve yerel pazara uyum kapasitesine bağlıdır. Özellikle sınır ötesi satışlarda, hızlı ve öngörülebilir teslimat, sorunsuz ödeme altyapısı ve etkin müşteri hizmetleri temel rekabet unsurlarıdır. Bu çerçevede, güçlü lojistik çözümleri ve yerel dağıtım ağları ile çalışılması satış performansını doğrudan etkilemektedir.

E-ticaret kapsamında yapılan satışlarda, düşük değerli gönderiler için VEOC sistemine uyum sağlanması, tüketicinin ek vergi ve gümrük işlemleriyle karşılaşmasını önleyerek satın alma sürecini kolaylaştırmaktadır. Bu uygulama, özellikle doğrudan tüketiciye satış yapan ihracatçılar açısından kritik bir kolaylaştırıcı unsur niteliğindedir.

Pazarlama ve satış faaliyetleri, Norveç'in katı tüketici koruma mevzuatı çerçevesinde yürütülmekte olup, yanıltıcı beyanlara karşı tolerans son derece düşüktür. Ürünlerin pazara sunumunda etiketleme, içerik ve bilgilendirme yükümlülüklerine eksiksiz uyum sağlanması gerekmektedir. Özellikle gıda ve kozmetik ürünlerinde yerel dilde etiketleme zorunluluğu bulunmaktadır.

Perakende sektörü, özellikle gıda alanında, yüksek derecede yoğunlaşmış bir yapı sergilemektedir. Bu durum, pazara girişte yerel distribütörler ve büyük zincirlerle iş birliği yapılmasını fiilen zorunlu kılmaktadır. Dolayısıyla, ihracatçıların pazara giriş stratejilerini güçlü B2B ilişkiler ve rekabetçi ticari koşullar üzerine inşa etmeleri önem arz etmektedir.

Kamu İhaleleri

Norveç kamu alımları pazarı, yaklaşık 780 milyar NOK büyüklüğü (GSYH'nin yaklaşık %15'i) ile önemli fırsatlar sunmaktadır. Norveç, DTÖ Kamu Alımları Anlaşması'na taraf olup, AEA kapsamında AB kamu alımları mevzuatına uyumlu bir sistem uygulamaktadır. Bu çerçevede, ihalelerde rekabet, eşit muamele, şeffaflık ve öngörülebilirliğin yüksek düzeyde sağlandığı bir pazar yapısı sunmaktadır.

Son yıllarda kamu alımlarında sürdürülebilirlik ve sosyal sorumluluk kriterleri belirleyici hale gelmiştir. Mevzuat uyarınca, ihale değerlendirmelerinde iklim ve çevre kriterleri genel kural olarak en az %30 ağırlığa sahip olmakta olup, bu durum ihracatçı firmaların ürün ve hizmetlerini çevresel performans açısından konumlandırmalarını zorunlu kılmaktadır. Ayrıca, özellikle yüksek riskli sektörlerde, tedarik zincirinde insan hakları ve çalışma koşullarına ilişkin yükümlülükler artmış olup, bu çerçevede Åpenhetsloven (Norway Transparency Act) ile de desteklenmektedir.

Kamu alım süreçleri büyük ölçüde dijital ortamda yürütülmekte olup, ihale ilanları ulusal platform Doffin (Database for Public Procurement; <https://www.doffin.no>) üzerinden yayımlanmaktadır. Eşik değerlerin üzerindeki ihaleler ayrıca AB'nin TED platformunda (TED – EU Tenders, the Supplement to the Official Journal) duyurulmaktadır. Bununla birlikte, özellikle yerel idarelerin kendi sistemlerini kullanabilmesi ve bazı ihale sonuçlarının sınırlı şekilde yayımlanması nedeniyle, firmaların farklı kaynakları birlikte takip etmesi önem arz etmektedir. Elektronik ihale ve e-fatura uygulamaları yaygın olarak kullanılmakta olup, süreçlere teknik uyum pazara girişte kritik bir unsur olarak öne çıkmaktadır

3. ÖNEMLİ SEKTÖRLER

Tarım ve Hayvancılık

Norveç'te tarım ve hayvancılık sektörü, coğrafi ve iklimsel kısıtlar nedeniyle sınırlı bir üretim kapasitesine sahip olmakla birlikte, yüksek düzeyde devlet desteği ve koruma mekanizmaları ile sürdürülebilirliği sağlanan stratejik bir sektördür. Tarımın GSYH içindeki payı %1'in altında kalmakta olup, üretim daha çok süt, kırmızı et ve tahıl gibi temel ürünlere odaklanmaktadır. Ülkenin engebeli arazi yapısı ve kısa üretim sezonu, tarımsal faaliyetlerin verimliliğini sınırlayan başlıca faktörlerdir.

Norveç tarım politikası, gıda güvenliği, kırsal kalkınma ve ülke genelinde yerleşimin korunması hedefleri doğrultusunda şekillenmektedir. Bu kapsamda sektör; yüksek gümrük vergileri, ithalat kotaları ve doğrudan sübvansiyonlar ile korunmaktadır.

Özellikle et ve süt ürünlerinde ithalat ciddi ölçüde sınırlı olup, yerli üretimin korunması öncelikli politika hedefidir. Buna karşılık Norveç; meyve, sebze ve yem hammaddelerinin yanı sıra iç talebi karşılamakta yetersiz kaldığı tahıllar, iklimi gereği üretmediği tarım ürünleri (kahve, kakao, baharat vb.) ve gıda sanayisinde kullanılan ara mamullerde net ithalatçı konumunda olup, bu alanlarda dış tedarikçilere yönelik önemli fırsatlar barındırmaktadır. Gıda tüketiminde yüksek kalite, sürdürülebilirlik ve izlenebilirlik standartları belirleyici olup, organik ve çevre dostu ürünlere olan talep artış eğilimindedir.

Hayvancılık sektörü ise tarımın ana omurgasını oluşturmakta; özellikle süt ve süt ürünleri üretimi öne çıkmaktadır. Üretim yapısı büyük ölçüde küçük ve orta ölçekli aile işletmelerine dayanmakta olup, verimlilikten ziyade bölgesel üretimin devamlılığı ön planda tutulmaktadır.

Balıkçılık ve su ürünleri yetiştiriciliği (akuakültür) ise Norveç'in küresel ölçekte en rekabetçi olduğu alanlardan biridir. Özellikle Atlantik somonu üretiminde dünya liderleri arasında yer alan Norveç için balık ve su ürünleri, petrol ve gaz dışındaki en büyük ihracat kalemini oluşturmaktadır. Sektör, yüksek teknoloji kullanımı, biyogüvenlik standartları ve entegre üretim yapısı ile öne çıkmakta; ihracat odaklı ve küresel tedarik zincirlerine entegre bir yapı sergilemektedir.

Ormancılık sektörü ise daha sınırlı bir ekonomik paya sahip olmakla birlikte, sürdürülebilir kaynak yönetimi yaklaşımı ile dikkat çekmektedir. Norveç'te orman alanları geniş olmakla birlikte ticari üretim ölçeği İsveç ve Finlandiya'ya kıyasla daha küçüktür. Buna rağmen kereste, kağıt hamuru ve biyokütle bazlı ürünlerde istikrarlı bir üretim yapısı bulunmaktadır. Son yıllarda ormancılık sektörü, biyoekonomi ve döngüsel ekonomi politikaları kapsamında yeniden önem kazanmaktadır.

Norveç'te tarım, hayvancılık, su ürünleri ve ormancılık alanlarında faaliyet gösteren büyük ölçekli firmalar ve kooperatif yapıları, sektörün organizasyonel yapısını ve rekabet dinamiklerini şekillendiren temel aktörlerdir.

Tarım ve hayvancılık alanında, üretim ve pazarlama büyük ölçüde kooperatifler üzerinden yürütülmekte olup, süt ve süt ürünlerinde Tine SA, kırmızı et ve et ürünlerinde Nortura, tahıl ve yem üretiminde ise Felleskjøpet Agri sektörün önde gelen kuruluşları arasında yer almaktadır.

Su ürünleri yetiştiriciliği alanında ise Norveç, küresel ölçekte rekabetçi ve ihracat odaklı büyük şirketlere ev sahipliği yapmaktadır. Bu kapsamda Mowi, Lerøy Seafood Group ve SalMar gibi firmalar, entegre üretim yapıları ve ileri teknoloji kullanımı ile dünya somon piyasasında belirleyici aktörler konumundadır.

Ormanlık ve orman endüstrisi alanında ise Norske Skog ve Borregaard gibi firmalar, kağıt üretimi ve biyokimya alanlarında faaliyet göstermekte olup, sektörün giderek biyoekonomi ve sürdürülebilir malzeme üretimi yönünde dönüşümüne katkı sağlamaktadır.

Sanayi

Norveç sanayi sektörü, yüksek katma değerli üretim yapısı ve enerji yoğun endüstrilerdeki uzmanlaşması ile öne çıkmaktadır. Petrol ve gaz sektörü sanayinin önemli bir bileşenini oluşturmakla birlikte, “anakara” sanayi yapısı özellikle metal üretimi, kimya, denizcilik ekipmanları ve işleme sanayine dayanmaktadır. Ülkede alüminyum, ferrosilisyum ve diğer ferroalyaj üretimi, bol ve düşük karbonlu elektrik arzının sağladığı maliyet avantajı sayesinde uluslararası düzeyde rekabet gücüne sahiptir.

Norveç ekonomisinde sanayi sektörünün GSYH içindeki payı büyük ölçüde petrol ve gaz faaliyetlerinden kaynaklanmakta olup yaklaşık %25 seviyesindedir. Bu faaliyetler hariç tutulduğunda ise imalat sanayinin payı yaklaşık %7 ile sınırlı kalmaktadır.

Norveç sanayisinin önemli bir özelliği, ham madde üretiminden ziyade ileri işleme ve teknoloji yoğun üretime odaklanmasıdır. Büyük ölçekli şirketler, nikel, çinko ve ferromangan gibi ürünlerin üretimi ve rafinasyonunda aktif rol oynamakta; ülkenin genel küresel değer zincirlerine entegrasyonu OECD ortalamasına kıyasla düşük olsa da, özellikle enerji, madencilik, temel metaller, denizcilik ve enerji ekipmanları gibi ağır sanayi kollarında üretim büyük ölçüde dış talebe ve küresel pazarlara entegre bir yapı sergilemektedir. Bu durum, Norveç sanayisinin yüksek verimlilik ve ihracat odaklı bir karakter taşıdığını göstermektedir. Nitelim, sanayinin belkemiğini oluşturan madencilik, taş ocakçılığı ve temel metaller (alüminyum, alaşımlar vb.) gibi üretim kollarında yerel katma değer yaklaşık %75'inden fazlası doğrudan dış talebe (ihracata) dayanmakta; yine sanayinin çok büyük bir parçasını oluşturan petrol ve gaz üretiminin neredeyse tamamı küresel pazarlara ihraç edilmekte;

Son dönemde sanayi politikası, yeşil dönüşüm ve sürdürülebilir üretim ekseninde yeniden şekillenmektedir. “Green Industrial Initiative-Yeşil Sanayi Girişimi” kapsamında batarya, hidrojen, karbon yakalama ve depolama (CCS) ve deniz üstü rüzgâr gibi alanlar öncelikli sektörler olarak belirlenmiştir. Kritik hammaddelere erişim ve tedarik zinciri güvenliği de sanayi politikasının önemli bileşenleri arasında yer almaktadır. Bu çerçevede, madencilik ve işleme sanayii ile sanayi politikası arasında güçlü bir bağlantı kurulmaktadır.

Güncel eğilimler, Norveç sanayisinin enerji maliyetleri, döviz kuru gelişmeleri ve küresel talep koşullarına duyarlı olmakla birlikte, yüksek teknoloji ve sürdürülebilirlik odaklı dönüşüm sayesinde rekabet gücünü koruduğunu göstermektedir. Özellikle ihracat odaklı üretim, dijitalleşme ve yeşil teknolojilere yapılan yatırımlar, sektörün orta ve uzun vadeli büyüme potansiyelini desteklemektedir.

Norveç sanayisinde faaliyet gösteren büyük ölçekli şirketler, sektörün üretim yapısını ve uluslararası rekabet gücünü belirleyen temel aktörlerdir. Enerji yoğun sanayi ve metal üretiminde Norsk Hydro ve Elkem öne çıkmakta olup, bu firmalar alüminyum, silikon ve diğer ileri malzeme üretiminde küresel ölçekte faaliyet göstermektedir. Gübre ve kimya sanayinde Yara International, denizcilik ekipmanları ve ileri mühendislik alanında Kongsberg Gruppen ve Aker Solutions, enerji ve petrol hizmetlerinde ise Equinor sektörün önde gelen kuruluşları arasında yer almaktadır. Bu şirketler, yüksek teknoloji kullanımı, Ar-Ge kapasitesi ve küresel pazarlara entegrasyon düzeyleri ile Norveç sanayisinin ihracat odaklı ve yüksek katma değerli yapısını yansıtmaktadır.

Hizmetler

Norveç ekonomisinde hizmetler sektörü, petrol ve gaz dışı anakara ekonomik faaliyetlerin temelini oluşturmaktadır. Güncel veriler itibarıyla hizmetler sektörü, petrol hariç GSYH'nin yaklaşık %70–75'ini oluşturmakta olup; ticaret, ulaştırma, finans, bilgi ve iletişim teknolojileri (ICT) ve kamu hizmetleri başlıca alt sektörler arasında yer almaktadır. Bu yapı, Norveç ekonomisinin yüksek katma değerli ve bilgi yoğun hizmet faaliyetlerine dayandığını göstermektedir.

Hizmet ticareti açısından Norveç, özellikle denizcilik, enerji hizmetleri ve mühendislik alanlarında güçlü bir uluslararası konuma sahiptir. Deniz taşımacılığı, offshore hizmetler ve teknik danışmanlık gibi alanlar, ülkenin küresel rekabet gücünü belirleyen başlıca kalemlerdir. Bununla birlikte, Norveç'in hizmetler ticaretinde dikkat çeken bir diğer unsur, bazı alanlarda net ithalatçı konumda olmasıdır. Özellikle turizm, dijital hizmetler ve çeşitli profesyonel hizmetlerde ithalatın arttığı gözlemlenmektedir.

Dijitalleşme ve kamu hizmetlerinin etkinliği, Norveç hizmetler sektörünün önemli rekabet avantajları arasında yer almaktadır. Yüksek internet penetrasyonu, dijital kamu altyapısı ve yaygın e-devlet uygulamaları, hem yerli hem de yabancı hizmet sağlayıcılar için şeffaf ve öngörülebilir bir iş ortamı sunmaktadır. Finansal hizmetler ve fintech alanında da gelişmiş bir ekosistem bulunmakta olup, mobil ödeme sistemleri ve dijital bankacılık yaygın olarak kullanılmaktadır.

Politika çerçevesinde Norveç, hizmetler sektörünü rekabetçilik ve sürdürülebilirlik ekseninde geliştirmeye odaklanmaktadır. AEA üyeliği sayesinde hizmet ticaretinde AB iç pazarına yüksek düzeyde entegrasyon sağlanmış olup, düzenleyici çerçeve büyük ölçüde AB mevzuatı ile uyumludur. Bu durum, özellikle mühendislik, danışmanlık, yazılım ve teknik hizmetler alanında faaliyet gösteren yabancı firmalar için pazara erişimi kolaylaştırmaktadır.

Genel olarak Norveç hizmetler sektörü; yüksek gelir seviyesi, dijitalleşme düzeyi ve kurumsal altyapısı sayesinde istikrarlı ve gelişmiş bir pazar sunmaktadır. Bu yapı, özellikle teknik hizmetler, yeşil dönüşüm danışmanlığı, dijital çözümler ve sağlık hizmetleri gibi alanlarda faaliyet gösteren firmalar için önemli fırsatlar barındırmaktadır.

Norveç hizmetler sektöründe faaliyet gösteren başlıca aktörler arasında denizcilik ve sertifikasyon alanında DNV, enerji ve ilgili hizmetlerde Equinor, finansal teknolojiler alanında Vipps ve mühendislik ile danışmanlık hizmetlerinde Norconsult yer almakta olup, söz konusu kuruluşlar yüksek teknoloji kullanımı ve uluslararası faaliyetleri ile sektörün gelişmiş ve rekabetçi yapısını yansıtmaktadır.

Madencilik

Norveç madencilik sektörü, görece sınırlı ölçeğine rağmen yüksek katma değerli üretim yapısı ve yeşil dönüşümle bağlantısı nedeniyle stratejik önem taşımaktadır. Ülkede demir cevheri, titanyum mineralleri (özellikle ilmenit), grafit, kuvars, olivin, kireçtaşı ve dolomit gibi hem metalik hem de endüstriyel mineraller çıkarılmakta; ayrıca güçlü bir işleme sanayi ile nikel, çinko, ferrosilisyum ve alüminyum gibi ürünlerde rafinasyon faaliyetleri yürütülmektedir. Özellikle yenilenebilir enerjiye dayalı üretim sayesinde Norveç, düşük karbonlu alüminyum üretiminde Avrupa'da öne çıkan ülkelerden biridir.

Son yıllarda sektörün odağı, kritik hammaddelere yönelmiştir. Bakır, nikel, kobalt, fosfat ve nadir toprak elementleri başta olmak üzere enerji dönüşümü için gerekli minerallerde arama faaliyetleri artmış ve birçok proje olgunlaşma aşamasına gelmiştir. Bu çerçevede Norveç, İsveç ve Finlandiya ile birlikte Avrupa'nın en önemli kritik mineral potansiyeline sahip bölgelerinden biri olarak değerlendirilmektedir.

Politika tarafında, 2023 yılında açıklanan Norveç Mineral Stratejisi sektörü hızlandırmayı ve "dünyanın en sürdürülebilir madencilik endüstrisini" oluşturmayı hedeflemektedir. Strateji, yeşil sanayi politikalarıyla uyumlu şekilde kritik hammaddelere erişimi güvence altına almayı amaçlamakta; ayrıca devlet destekli bir mineral şirketi veya fon kurulması seçeneğini de gündeme getirmektedir. Bunun yanında, 2019 tarihli Kıta Sahaneliği Mineral Faaliyetleri Kanunu ile deniz tabanlı madenciliği için lisanslama sistemi oluşturulmuş; 2024 yılında belirli alanlar açılmış olmakla birlikte çevresel değerlendirmeler nedeniyle ilk lisans turu 2025 sonrasına ertelenmiştir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, Norveç madencilik sektörü yüksek hacimli üretimden ziyade teknoloji, sürdürülebilirlik ve kritik hammaddelere odaklanan bir yapı sergilemektedir. Bu durumun, özellikle yeşil dönüşüm, batarya değer zinciri ve savunma sanayii gibi alanlarda faaliyet gösteren firmalar için uzun vadeli iş birliği ve yatırım fırsatları yaratmakta olduğu değerlendirilmektedir.

Norveç madencilik ve mineral işleme sektöründe faaliyet gösteren başlıca şirketler arasında titanyum ve ilmenit üretiminde Titania AS, çinko ve diğer metallerin üretiminde Boliden Odda, ferrosilisyum ve silikon bazlı malzemelerde Elkem ve alüminyum üretiminde Norsk Hydro öne çıkmaktadır. Ayrıca, kritik hammaddeler ve nadir toprak elementleri alanında faaliyet gösteren

Rare Earths Norway gibi yeni girişimler, sektörün yeşil dönüşüm ve stratejik mineral odaklı gelişimini yansıtmaktadır. Bu şirket yapısı, ayrıca Norveç'in madencilikte ham madde ihracatından ziyade işlenmiş ürünler ve stratejik mineraller üzerinden değer yaratmaya odaklandığını göstermektedir.

Enerji

Norveç enerji sektörü, ülke ekonomisinin ve dış ticaretinin temel belirleyicisi konumundadır. En güncel veriler itibarıyla petrol ve doğal gaz ihracatı, toplam mal ihracatının yaklaşık %60'tan fazlasını oluşturmaktadır. Bu yapı, Norveç ekonomisinin enerji fiyatları ve küresel talep koşullarına yüksek derecede duyarlı olduğunu göstermektedir.

Enerji sektörü makroekonomik açıdan da kritik rol oynamakta olup, petrol ve gaz faaliyetleri GSYH'nin dörtte birinden fazlasını (yaklaşık %25-30 bandında) oluşturmaktadır. Buna karşılık, ülke içi elektrik üretimi büyük ölçüde yenilenebilir kaynaklara dayanmakta; üretimin yaklaşık %85-90'ı hidroelektrik santrallerinden karşılanmaktadır. Norveç, Avrupa enerji piyasaları ile entegre yapısı sayesinde elektrik ticaretinde net ihracatçı konumunu sürdürmektedir.

Avrupa enerji dengesi açısından Norveç'in rolü son dönemde daha da güçlenmiştir. Ülke, boru hattı altyapısı sayesinde Avrupa'nın en büyük doğal gaz tedarikçisi konumunu pekiştirmiştir. Bu durum, Norveç enerji sektörünü yalnızca ekonomik değil aynı zamanda stratejik ve jeopolitik açıdan da kritik hale getirmektedir.

Politika düzeyinde ise Norveç, enerji sektörünü yeşil dönüşüm ekseninde yeniden konumlandırmaktadır. Offshore rüzgâr, hidrojen ve karbon yakalama ve depolama (CCS) gibi alanlar öncelikli yatırım başlıkları olarak öne çıkmakta; aynı zamanda enerji arz güvenliği, elektrik fiyatları ve şebeke altyapısı politika gündeminde önemini korumaktadır. Bu yeşil dönüşümün ve ekonomiyi çeşitlendirme vizyonunun en temel parçası olarak Norveç Hükümeti, 2030 yılına kadar petrol ve gaz dışı ihracatını %50 oranında artırmayı resmi bir stratejik hedef olarak belirlemiştir.

Norveç enerji sektöründe faaliyet gösteren başlıca şirketler, hem hidrokarbon üretimi hem de yenilenebilir enerji ve enerji teknolojileri alanlarında küresel ölçekte önemli aktörlerdir. Petrol ve doğal gaz üretiminde Equinor sektörün lider kuruluşu konumunda olup, Aker BP ve Vår Energi gibi firmalar da önemli üreticiler arasında yer almaktadır. Yenilenebilir enerji alanında Statkraft Avrupa'nın en büyük yenilenebilir enerji üreticilerinden biri olarak öne çıkarken, enerji teknolojileri ve mühendislik çözümlerinde Aker Solutions ve Kongsberg Gruppen gibi firmalar, offshore, karbon yakalama ve depolama (CCS) ve enerji altyapısı projelerinde kritik rol oynamaktadır.

Norveç enerji sektörünün, enerji ekipmanları ve teknolojileri, yüksek mühendislik ürünleri gibi alanlarda yüksek teknolojiye dayalı ve sürdürülebilir çözümlere odaklanan firmalar bakımından pazara giriş potansiyeli sunmakta olduğu değerlendirilmektedir.

4. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER

İş Kültürü

Norveç iş kültürü, düşük hiyerarşi, yüksek güven ve şeffaflık ilkeleri üzerine kuruludur. Kurumlar genellikle yatay organizasyon yapısına sahip olup, çalışanlar arasında açık iletişim ve fikir paylaşımı teşvik edilmektedir. Karar alma süreçleri çoğu zaman katılımcı bir yaklaşımla yürütülmekte; bu durum kararların daha uzun sürede alınmasına yol açabilmekle birlikte, uygulama aşamasında güçlü bir sahiplenme sağlamaktadır.

İş ortamında zaman yönetimi ve planlama büyük önem taşımaktadır. Toplantılar genellikle kısa, gündem odaklı ve verimli şekilde yürütülür; dakiklik temel bir beklentidir. İş-özel hayat dengesi Norveç iş kültürünün önemli bir parçası olup, mesai saatleri dışında iletişim sınırlıdır ve çalışan haklarına yüksek hassasiyet gösterilmektedir.

Norveç'te iş ilişkileri resmiyetten ziyade profesyonel samimiyet çerçevesinde gelişmektedir. Unvan kullanımı sınırlı olup, üst düzey yöneticilere dahi genellikle isimleriyle hitap edilmektedir. Güven, iş ilişkilerinin temelini oluşturmakta; sözlü taahhütler dahi önemsenmekte ve uzun vadeli iş birlikleri tercih edilmektedir.

Müzakere süreçlerinde doğrudan ve açık iletişim öne çıkmakta, aşırı agresif veya baskıcı yaklaşımlar olumsuz karşılanmaktadır. Karar süreçlerinin yavaş ilerleyebilmesi nedeniyle sabırlı ve istikrarlı bir iletişim yaklaşımı önem taşımaktadır. Genel olarak Norveç iş kültürü, öngörülebilir, kurallara dayalı ve sürdürülebilir iş ilişkilerini destekleyen bir yapı sunmaktadır.

Para Kullanımı

Norveç'te resmi para birimi Norveç Kronu (NOK) olup, ülke Euro Bölgesi dışında kalmaya devam etmektedir. Son yıllarda Norveç Kronu, küresel ekonomik gelişmeler ve petrol fiyatlarındaki dalgalanmalara bağlı olarak nispeten zayıf bir seyir izlemekte; bu durum ithalat maliyetlerini artırırken ihracatçı sektörler açısından rekabet avantajı yaratmaktadır.

Ülkede ödeme sistemleri son derece gelişmiş olup, nakit kullanımı oldukça sınırlıdır. Perakende ödemelerde kart ve mobil ödeme sistemleri yaygın olarak kullanılmakta; özellikle Vipps uygulaması günlük ödemelerde en yaygın araçlardan biri haline gelmiştir. Dijital bankacılık ve temassız ödeme sistemleri yüksek penetrasyona sahip olup, kamu hizmetleri de büyük ölçüde dijital platformlar üzerinden yürütülmektedir.

Norveç'te finansal sistem şeffaf ve güvenilir bir yapıya sahip olup, yabancı firmalar açısından ödeme ve tahsilat süreçlerinde önemli bir risk bulunmamaktadır. Bununla birlikte, döviz kuru dalgalanmaları ticari işlemlerde fiyatlandırma ve sözleşme yönetimi açısından dikkate alınması gereken önemli bir unsurdur.

Pasaport ve Ülkeye Geçici Giriş Vizesi Uygulaması

Norveç 2001 yılında Schengen vize sistemine dâhil olmuştur. Bu çerçevede, Norveç'e seyahat etmek isteyen vatandaşlarımızın Schengen kurallarına göre vize almış olmaları gerekmektedir. Diplomatik, hizmet ve hususi pasaport sahipleri 90 güne kadar vizeden muaftır. Umuma mahsus pasaport sahiplerinin ise seyahat öncesi Schengen vizesi almaları zorunludur.

Resmi Tatiller ve Mesai Saatleri

Norveç'te iş sağlığı ve güvenliğinden sorumlu kurum, Çalışma ve Sosyal İşler Bakanlığı'na bağlı Arbeidstilsynet'tir. Kural olarak, normal çalışma saatleri günde 9 saat, haftada 40 saat ile sınırlıdır. Vardiyalı, gece veya pazar günü çalışanlar için bu süre haftada 36–38 saate düşebilir. Tüm detaylar ve özel durumlar, bireysel iş sözleşmesinde belirtilmeli ve Arbeidstilsynet'in web sitesinden (<https://www.arbeidstilsynet.no/en/working-conditions/working-hours/>) takip edilmelidir.

Norveç iş gücü piyasasına giren şirketlerin, yerel iş yasalarına uyumlu iş sözleşmeleri hazırlaması zorunludur. Norveç yüksek sendikalaşma oranına sahip bir ülkedir. Bazı sektörlerde çalışma saatleri toplu iş sözleşmeleriyle farklılık gösterebilir. Esnek çalışma saatleri (fleksitid) uygulaması oldukça yaygındır. Bu durum, ofis çalışma düzeni ve üretim planlaması açısından avantajlı olabilir. İş sağlığı ve güvenliği konusunda yüksek standartlar vardır. Uyum göstermeyen firmalar para cezası, itibar kaybı veya yasal yaptırımlarla karşılaşabilir.

2026 Yılı Resmî Tatiller (<https://publicholidays.no/>)

- 1 Ocak Perşembe: Yılbaşı
- 2 Nisan Perşembe: Maundy Thursday (Kutsal Perşembe)
- 3 Nisan Cuma: Good Friday (Kutsal Cuma)
- 5 Nisan Pazar: Paskalya Günü
- 6 Nisan Pazartesi: Paskalya Pazartesi
- 1 Mayıs Cuma: İşçi Bayramı
- 17 Mayıs Pazar: Anayasa Günü
- 14 Mayıs Perşembe: İsa'nın Yükseliş Günü
- 24 Mayıs Pazar: Pentekost (1. Gün)
- 25 Mayıs Pazartesi: Pentekost (2. Gün)
- 25 Aralık Cuma: Noel (1. Gün)
- 26 Aralık Cumartesi: Noel (2. Gün)

Yerel Saat

Norveç'te tek bir zaman dilimi uygulanmaktadır. Ülke genelinde Orta Avrupa Saati (CET) kullanılmaktadır. Norveç'te yaz saati uygulaması kapsamında saatler her yıl Mart ayının son Pazar günü bir saat ileri alınmakta, Ekim ayının son Pazar günü ise tekrar geri alınmaktadır.

Bu çerçevede, 2026 yılında Norveç'te 29 Mart tarihinde yaz saati uygulamasına geçilecek, 25 Ekim tarihinde ise tekrar kış saati uygulamasına dönecektir.

Türkiye yıl boyunca sabit saat uygulaması (UTC+3) kullandığından, Norveç ile Türkiye arasındaki saat farkı kış döneminde 2 saat, yaz döneminde ise 1 saat olarak uygulanmaktadır.

5. ŞİRKET KURULUŞU VE İŞ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER

Şirket Türleri

1.Şahıs Şirketi

Norveç'te şahıs şirketi (Enkeltpersonforetak – ENK) kurmak isteyen gerçek kişilerin, işletmelerini Brønnøysundregistrene bünyesinde yer alan Merkezi Koordinasyon Siciline (Enhetsregisteret) kaydettirmeleri gerekmektedir. Bu kayıt işlemi ücretsiz olup, işletmeye bir organizasyon numarası atanmasını sağlar.

Şahıs şirketlerinin Ticari İşletmeler Siciline (Foretaksregisteret) kaydı, faaliyet türüne bağlı olarak zorunlu hale gelebilmektedir. Özellikle ticari alım-satım faaliyetinde bulunulması veya işletmede beşten fazla çalışan istihdam edilmesi durumunda bu sicile kayıt yapılması gerekmektedir. Bunun dışında Foretaksregisteret kaydı isteğe bağlıdır. Söz konusu sicile kayıt yapılması halinde işletmeye resmi bir kayıt sertifikası verilir ve kayıt işlemi ücrete tabidir.

Şahıs şirketi kuruluşunda asgari sermaye koyma zorunluluğu bulunmamaktadır. Bu durum, özellikle Norveç pazarına giriş aşamasında olan girişimciler açısından önemli bir avantaj sağlamaktadır. Kuruluş süreci dijital olarak yürütülebilmekte olup, başvurunun eksiksiz yapılması halinde işletmenin kayıt işlemleri genellikle kısa süre içerisinde (çoğunlukla birkaç iş günü içinde) tamamlanmaktadır.

Şirket unvanının, işletme sahibinin Ulusal Nüfus Kütüğünde kayıtlı soyadını içermesi zorunludur. Ayrıca seçilen unvanın benzersiz olması ve yanıltıcı nitelik taşımaması gerekmektedir.

Faaliyet konusunun açık ve detaylı bir şekilde tanımlanması önem arz etmektedir. İşletmenin üretim, ticaret ve hizmet kapsamına ilişkin faaliyetlerinin net biçimde ifade edilmesi, işletmeye atanacak endüstriyel sınıflandırma (NACE) kodunun belirlenmesinde esas alınmaktadır.

Şahıs şirketi kuruluşu kapsamında Koordineli Kayıt Bildirimi (Samordnet registermelding) formunun doldurulması ve elektronik ortamda onaylanması gerekmektedir. Kayıt işleminin tamamlanmasının ardından işletmeye organizasyon numarası tahsis edilmektedir.

Şahıs şirketi sahiplerinin, kuruluş sonrasında çeşitli mali ve idari yükümlülükleri bulunmaktadır. İşletmenin son 12 aylık dönemde 50.000 NOK ciro eşiğini aşması halinde Katma Değer Vergisi (MVA) kaydı zorunlu hale gelmektedir. Bunun yanı sıra gelir vergisi, ön vergi (forskuddsskatt) ödemeleri ve muhasebe yükümlülüklerinin yerine getirilmesi gerekmektedir.

Bununla birlikte, şahıs şirketi yapısında işletme sahibi ile şirket arasında hukuki bir ayrım bulunmamakta olup, işletmeye ilişkin tüm borç ve yükümlülüklerden işletme sahibi şahsen sorumludur. Bu durum, özellikle ticari hacmi yüksek veya risk düzeyi yüksek faaliyetler açısından dikkate alınması gereken önemli bir unsur olarak öne çıkmaktadır.

Şahıs şirketi modeli; düşük maliyetli ve hızlı kuruluş imkânı sunması nedeniyle Norveç pazarına giriş yapmak isteyen girişimciler için pratik bir başlangıç seçeneği olmakla birlikte, işletme

hacminin büyümesi durumunda daha kurumsal bir yapı olan limited şirket (AS) modeline geçiş ihtiyacı doğabilmektedir.

İlgili linkler:

<https://www.brreg.no/en/business-2/fees-for-registration/>

<https://www.brreg.no/en/business-2/how-do-i-choose-a-name-for-my-enterprise/>

<https://www.brreg.no/en/sole-proprietorship-2/>

2. Özel Limited Şirket (AS)

Norveç'te özel limited şirket (Aksjeselskap – AS), tüzel kişiliğe sahip olup, ortakların sorumluluğunu koydukları sermaye ile sınırlayan bir şirket türüdür. Bu yapı, özellikle orta ve büyük ölçekli ticari faaliyetler ile ithalat-ihracat operasyonları açısından yaygın olarak tercih edilmektedir.

AS kuruluşu için asgari 30.000 NOK sermaye yatırılması zorunludur. Söz konusu sermaye, kuruluş öncesinde bir banka hesabına yatırılmalı ve ilgili banka tarafından teyit edilmelidir. Bu gereklilik, şahıs şirketlerine kıyasla daha yüksek bir başlangıç maliyeti oluşturmakla birlikte, şirketin finansal güvenilirliğini artıran bir unsur olarak değerlendirilmektedir.

Şirketin en az bir üyeden oluşan bir yönetim kuruluna sahip olması gerekmektedir. Yönetim kurulu üyeleri ve şirketin organizasyon yapısı esas sözleşmede belirtilir. Norveç mevzuatına göre, yönetim kurulu üyelerinin en az yarısının AEA ülkelerinde ikamet etmesi gerekmektedir. Şirkette genel müdür (daglig leder) bulunması halinde, bu kişinin de AEA bölgesinde ikamet etmesi zorunludur. Bu şartın sağlanamadığı durumlarda ilgili otoritelerden istisna talep edilmesi mümkündür.

Şirketlerde denetçi bulundurulması zorunlu değildir; belirli büyüklük kriterlerinin (ciro, bilanço ve çalışan sayısı eşikleri) altında kalan şirketler denetim yükümlülüğünden muaf tutulabilmektedir. Bununla birlikte, tüm AS şirketleri yıllık finansal tablolarını hazırlamak ve ilgili sicile sunmakla yükümlüdür.

Kuruluş süreci büyük ölçüde dijital olarak yürütülmekte olup, başvurular Brønnøysundregistrene sistemi üzerinden gerçekleştirilmektedir. Altinn platformu üzerinden kuruluş belgeleri hazırlanmakta ve elektronik olarak onaylanmaktadır:<https://www.altinn.no/en/forms-overview/bronnøysund-register-centre/stiftelse-av-aksjeselskap/>

Başvurunun eksiksiz yapılması halinde şirket kuruluş süreci genellikle birkaç iş günü ile bir hafta arasında tamamlanmaktadır. Tescil işleminin ardından şirket Foretaksregisteret'e kaydedilmekte ve işletmeye bir organizasyon numarası tahsis edilmektedir. Başvuru sonucu SMS veya e-posta yoluyla bildirilmektedir.

AS yapısında, şirket ile ortaklar arasında hukuki ayırım bulunmakta olup, ortakların sorumluluğu koydukları sermaye ile sınırlıdır. Bu durum, ticari risklerin yönetilmesi açısından önemli bir avantaj sağlamaktadır.

Bununla birlikte, AS şirketleri için muhasebe, raporlama ve kurumsal yönetim yükümlülükleri daha kapsamlıdır. Yönetim kurulu kararlarının kayıt altına alınması, yıllık genel kurul yapılması ve finansal raporların düzenli olarak sunulması gerekmektedir.

Norveç pazarına giriş yapmak isteyen yatırımcılar açısından değerlendirildiğinde, AS modeli aşağıdaki unsurlar bakımından öne çıkmaktadır:

- Kurumsal güvenilirlik: Yerel iş ortakları, bankalar ve müşteriler nezdinde daha yüksek güven oluşturur.
 - Finansmana erişim: Yatırım alma ve kredi kullanımı açısından daha elverişlidir.
 - Risk yönetimi: Sınırlı sorumluluk yapısı sayesinde kişisel varlıklar korunur.
 - Ölçeklenebilirlik: Büyüme ve uluslararası operasyonlar için daha uygun bir yapı sunar.
- Buna karşılık, daha yüksek kuruluş maliyeti, idari yükümlülüklerin kapsamı ve operasyonel karmaşıklık, AS modelinin dezavantajları arasında yer almaktadır.

Genel olarak değerlendirildiğinde, AS şirket türü; Norveç pazarına uzun vadeli, yüksek hacimli ve kurumsal bir yapı ile giriş yapmayı hedefleyen yatırımcılar için daha uygun bir seçenek olarak öne çıkmaktadır. Buna karşın, pazarı test etme veya düşük ölçekli faaliyetlerle başlama aşamasında şahıs şirketi (ENK) daha esnek bir alternatif sunabilmektedir.

İlgili linkler:

(<https://www.altinn.no/en/forms-overview/brønnoysund-register-centre/stiftelse-av-aksjeselskap/>)
(<https://www.brreg.no/en/limited-company/how-to-start-a-limited-company/starting-the-company/>)

3.Genel Ortaklık (ANS/DA)

Norveç'te genel ortaklık yapıları, birden fazla gerçek veya tüzel kişinin ortaklığıyla kurulan şirket türleridir. İki temel model bulunmaktadır:

- ANS: Ortakların şirket borçlarına karşı sınırsız ve müteselsil sorumluluğa sahip olduğu yapı
 - DA: Ortakların sorumluluğunun, belirlenen paylar çerçevesinde bölüştürüldüğü yapı
- Her iki modelde de ortakların sorumluluğu, limited şirketlere kıyasla daha yüksektir ve bu durum özellikle risk yönetimi açısından önem taşımaktadır.

Kuruluş sürecinde işletmenin Brønnoysundregistrene üzerinden Koordineli Kayıt Bildirimi ile kaydedilmesi gerekmektedir: <https://www.altinn.no/en/forms-overview/brønnoysund-register-centre/registering-a-new-entity-or-changing-information-regarding-an-existing-entity---coordinated-register-notification/>

Kuruluş süreci dijital olarak yürütülmekte olup, başvurular genellikle birkaç iş günü içerisinde sonuçlanmaktadır. Faaliyet türüne bağlı olarak Norveç Ticaret Sicili (Foretaksregisteret)'e kayıt zorunluluğu doğabilmektedir.

Genel ortaklıkların kuruluşunda asgari sermaye zorunluluğu bulunmamaktadır, bu durum başlangıç maliyetlerini düşük tutmaktadır. Ancak ortakların şirket borçlarından kişisel olarak sorumlu olması önemli bir dezavantajdır.

Kuruluş sırasında ortaklar arasında imzalanan ortaklık sözleşmesinin sunulması zorunludur. Bu sözleşmede kâr-zarar paylaşımı ve sorumluluk oranları açık şekilde belirlenmelidir.

Vergisel açıdan, yükümlülükler doğrudan ortaklar üzerinden yürütülmektedir. Ayrıca işletmenin 12 aylık dönemde 50.000 NOK ciroyu aşması halinde KDV (MVA) kaydı zorunlu hale gelmektedir.

Genel olarak ANS ve DA yapıları; düşük maliyetli ve hızlı kuruluş imkânı sunmakla birlikte, yüksek kişisel sorumluluk nedeniyle daha çok küçük ölçekli ve güvene dayalı ortaklıklar için uygun görülmektedir. Daha büyük ve kurumsal yapılar için limited şirket (AS) modeli öne çıkmaktadır.

İlgili linkler:

[\(https://www.altinn.no/en/forms-overview/brønnoysund-register-centre/registering-a-new-entity-or-changing-information-regarding-an-existing-entity---coordinated-register-notification/\)](https://www.altinn.no/en/forms-overview/brønnoysund-register-centre/registering-a-new-entity-or-changing-information-regarding-an-existing-entity---coordinated-register-notification/)

[\(https://www.brreg.no/en/other-types-of-organisation/general-partnerships-ans-da/register-a-general-partnership/\)](https://www.brreg.no/en/other-types-of-organisation/general-partnerships-ans-da/register-a-general-partnership/)

4.Kooperatif (SA)

Norveç'te kooperatifler (Samvirkeforetak – SA), üyelerin ekonomik çıkarlarını desteklemek amacıyla kurulan işletmelerdir. Üyeler, işletmeye tüketici, tedarikçi veya benzeri şekillerde katılım sağlayarak faaliyetlere dahil olur. Elde edilen kazanç, işletmede tutulabilir veya üyeler arasında işlem hacimlerine göre dağıtılabilir.

Kooperatif yapısında üyeler, işletmenin borç ve yükümlülüklerinden kişisel olarak sorumlu değildir. Bu durum, riskin sınırlandırılması açısından önemli bir avantaj sağlamaktadır.

Norveç'te kurulan tüm kooperatiflerin Brønnøysundregistrene bünyesindeki Ticaret Siciline (Foretaksregisteret) kaydedilmesi zorunludur. Kayıt işleminin, ana sözleşmenin imzalanmasını takiben en geç üç ay içerisinde tamamlanması gerekmektedir.

Kuruluş sürecinde; ana sözleşme, sermaye katkısının ödendiğine dair teyit, açılış bilançosu ve gerekli durumlarda ilgili otoritelerden alınan izin belgeleri gibi dokümanların sunulması gerekmektedir. Özellikle bankacılık veya sigortacılık faaliyetleri söz konusu ise, ilgili izinlerin alınması zorunludur.

Kooperatif modeli; üyeler arası iş birliğine dayalı yapısı ve sınırlı sorumluluk avantajı ile belirli sektörlerde uygun bir alternatif sunmakla birlikte, Norveç pazarına bireysel giriş yapmak isteyen yatırımcılar açısından daha sınırlı bir kullanım alanına sahiptir.

İlgili link: [\(https://www.brreg.no/en/other-types-of-organisation/co-operative-sa/\)](https://www.brreg.no/en/other-types-of-organisation/co-operative-sa/)

5. Yabancı Bir Şirketin Norveç Şubesi (NUF)

Norveç'te yabancı bir şirketin şube açması, Norwegian Registered Foreign Company (NUF) yapısı altında mümkündür. Bu modelde, yurt dışında kurulmuş bir şirket Norveç'te şube aracılığıyla faaliyet gösterebilir ve ayrı bir tüzel kişilik oluşturulmaz.

Kuruluş sürecinde işletmenin Brønnøysundregistrene üzerinden kaydedilmesi gerekmektedir. Başvurular Koordineli Kayıt Bildirimi (Samordnet registermelding) aracılığıyla yapılmakta olup, bazı durumlarda süreç tamamen dijital olarak tamamlanabilmektedir.

Başvuru kapsamında, Norveç'te temsil yetkisine sahip kişilerin Norveç kimlik numarası veya D-numarası bulunması gerekmektedir. D-numarası, Norveç'te yerleşik olmayan yabancı kişilere verilen geçici kimlik numarasıdır. D-numarası başvurusu, kayıt süreci ile birlikte yapılabilmektedir ve başvuruya kimlik belgesi ve gerekli kişisel bilgiler eklenmelidir.

NUF yapısında, Norveç'teki faaliyetler ana şirkete bağlı olarak yürütülmekte olup, şube bağımsız bir tüzel kişilik değildir. Bu nedenle, hukuki ve mali sorumluluklar doğrudan ana şirkete aittir.

Norveç pazarına giriş açısından değerlendirildiğinde NUF modeli, hızlı pazar girişi imkânı, yeni bir şirket kurma zorunluluğunun olmaması ve mevcut şirket yapısının kullanılabilmesi gibi avantajlar sunmaktadır. Buna karşılık, yerel güven algısının sınırlı olabilmesi ve vergisel ve idari süreçlerin daha karmaşık olabilmesi gibi unsurlar dikkate alınmalıdır. Genel olarak NUF yapısı, Norveç pazarını test etmek veya mevcut uluslararası operasyonları genişletmek isteyen şirketler için uygun bir seçenek olmakla birlikte, uzun vadeli ve yerleşik faaliyetler için genellikle Norveç'te ayrı bir şirket (örneğin AS) kurulması daha yaygın bir tercih olarak öne çıkmaktadır.

İlgili Link:(<https://www.brreg.no/en/other-types-of-organisation/norwegian-registered-foreign-business-nuf/>)

Şirket Kurma Prosedürü

Norveç'te şirket kuruluş sürecine ilişkin kapsamlı bilgiler, Altinn platformu üzerinden sunulmaktadır. Şirket kurma sürecine dair genel rehber şu adresten ulaşılabilir: <https://www.altinn.no/en/start-and-run-business>

Ayrıca farklı sektör ve konulara yönelik hazırlanmış rehberlere aşağıdaki bağlantıdan erişim sağlanabilmektedir: <https://info.altinn.no/en/start-and-run-business/planning-starting/guides/>

Norveç pazarına uzun vadeli giriş yapmak isteyen yabancı yatırımcılar için en yaygın şirket türü **Aksjeselskap (AS)**, yani özel limited şirkettir. Diğer şirket türleri arasında genel ortaklıklar (ANS ve DA), şahıs şirketleri (ENK), kooperatifler (SA) ve yabancı şirketlerin Norveç şubeleri (NUF) yer almaktadır. Farklı şirket türlerinin avantaj ve dezavantajlarına ilişkin detaylı bilgiye Altinn platformu üzerinden erişilebilmektedir.

Yabancı yatırımcıların Norveç'te şirket kurabilmeleri için çoğu durumda kimlik doğrulama amacıyla Norveç ulusal kimlik numarası veya "D-numarası" edinmeleri gerekmektedir. D-numarası, Norveç'te yerleşik olmayan yabancı kişiler için kullanılan 11 haneli geçici kimlik numarası olup, vergi işlemleri, şirket kaydı ve banka hesabı açılışı gibi süreçlerde kullanılmaktadır. D-numarası başvuruları ilgili Norveç vergi idaresi (Skatteetaten) üzerinden yapılmakta olup, şirket kuruluş süreciyle bağlantılı olarak yürütülebilmektedir.

AB/AEA dışındaki ülke vatandaşlarının Norveç'te şirket kurmaları mümkündür. Ancak Norveç'te fiilen çalışmak ve ikamet etmek isteyen kişilerin, Norveç Göçmenlik Müdürlüğü (UDI) tarafından verilen uygun bir oturma iznine sahip olmaları gerekmektedir: <https://www.udi.no/en/want-to-apply/>

Norveç'te şirket kuruluş ve tescil süreci genel olarak hızlı ve dijitaldir. Tüm işletmelerin Brønnøysundregistrene bünyesindeki Merkezi Koordinasyon Siciline (Enhetsregisteret) kaydolması zorunludur. Faaliyet türüne bağlı olarak ayrıca Ticaret Siciline (Foretaksregisteret) kayıt yükümlülüğü de doğabilmektedir.

Şirket kuruluş ve kayıt ücretleri, şirket türüne ve başvuru yöntemine göre değişiklik göstermektedir. Güncel ücret bilgilerine aşağıdaki bağlantıdan ulaşılabilir: <https://www.brreg.no/en/business-2/fees-for-registration/>

Kurulacak şirketin türüne bağlı olarak sermaye gereklilikleri de farklılık göstermektedir. Örneğin, özel limited şirketlerde (AS) asgari sermaye şartı bulunurken, şahıs şirketleri ve bazı ortaklık türlerinde bu tür bir zorunluluk bulunmamaktadır.

Sigorta

Norveç sigortacılık sektörü, kişi başına düşen prim üretiminin yüksekliği ile öne çıkan, kârlı ve istikrarlı büyüme sergileyen bir pazardır. Sektör hayat ve hayat dışı sigorta olmak üzere iki ana segmentten oluşmakta olup, faaliyet hacminin büyük bölümünü (yaklaşık %88) hayat sigortası oluşturmaktadır. Bu alanda 10 şirket faaliyet gösterirken, hayat dışı sigorta segmentinde 48 şirket bulunmaktadır.

Ülkede bağımsız reasürans şirketlerinin rolü sınırlı olmakla birlikte, reasürans faaliyetleri büyük ölçüde uluslararası piyasalar ve büyük sigorta şirketleri tarafından yürütülmektedir; bu durum sektör genelinde yüksek yoğunlaşma eğilimini beraberinde getirmektedir. Bu çerçevede, pazarın önemli bir bölümü sınırlı sayıda büyük oyuncu tarafından kontrol edilmekte olup, mevcut veriler en büyük beş şirketin hayat sigortasında %91, hayat dışı sigortada ise %72 pazar payına sahip olduğunu göstermektedir. Bu yapı, pazara girişte rekabetin sınırlı sayıda yerleşik aktör etrafında şekillendiğine işaret etmektedir. Yabancı şirket şubelerinin payı artarak toplam pazarın yaklaşık üçte birine ulaşmış olmakla birlikte, OECD verilerine göre sigortacılık sektörü Norveç'te hizmetler içinde düzenleyici kısıtların görece yoğun olduğu alanlardan biri olmaya devam etmektedir.

Sigortacılık faaliyetleri, AB mevzuatıyla büyük ölçüde uyumlu olan Sigorta İşletmeleri Kanunu ve Finansal Kuruluşlar Kanunu çerçevesinde düzenlenmekte olup, lisanslama ve denetim süreçleri Finanstilsynet tarafından yürütülmektedir. Yabancı yatırımcılar pazara yerel bir anonim şirket (ASA) kurarak veya şube açarak girebilmektedir. Avrupa Ekonomik Alanı (AEA) üyeliği, pazara giriş koşullarında belirleyici bir unsur olup, AEA üyesi ülkelerde lisanslı şirketler denetim otoriteleri arasındaki bildirim süreçlerini tamamlayarak Norveç'te şube açabilmekte veya sınır ötesi hizmet sunabilmektedir. Buna karşılık, AEA dışı ülkelere gelen şirketlerin şube açabilmesi için tam işletme lisansı almaları ve Norveç'te sermaye tahsis etmeleri gerekmektedir. Lisans sayısına ilişkin bir sınırlama bulunmamaktadır.

Sektördeki ihtiyati düzenlemeler, AB'nin risk bazlı sermaye yeterliliği çerçevesini belirleyen Solvency II esaslarına dayanmaktadır. Son dönemde yürürlüğe giren Sigorta Aracılık Kanunu ile tüm sigorta acenteleri için kayıt zorunluluğu getirilmiş, tüketici koruması ve şeffaflık artırılmıştır. Bu kapsamda, sigorta aracılarının Finansal Denetim Otoritesi (Finanstilsynet) siciline kayıtlı olması zorunlu hale gelmiştir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, Norveç sigortacılık sektörü yüksek prim hacmi ve kârlılığı ile cazip bir pazar sunmakla birlikte, yüksek yoğunlaşma oranı ve sıkı düzenleyici çerçevesi nedeniyle yeni girişler açısından önemli yapısal ve mevzuat kaynaklı engeller barındırmaktadır.

Bankacılık Mevzuatı

Norveç bankacılık sektörü, AB düzenlemeleriyle yüksek oranda uyumlu bir yapıya sahiptir ve sektörün temel yasal çerçevesini 2015 tarihli Finansal Kuruluşlar Kanunu (Financial Institutions Act No. 17/2015) oluşturmaktadır. Bu kanun, bankaların lisanslanması ile faaliyetlerini düzenlemekte olup, geride bıraktığımız dönemde AB'nin revize edilmiş ödeme hizmetleri ve banka kurtarma direktifleri gibi düzenlemelerini iç hukuka aktarmak amacıyla birçok kez güncellenmiştir. Sektörün genel denetiminden ve işletme lisanslarının verilmesinden (Maliye Bakanlığı'nın yetkilendirmesiyle) Finansal Denetim Otoritesi (Finanstilsynet) sorumludur.

Yabancı yatırımcıların ve bankaların pazara girişinde AEA üyeliği belirleyici bir rol oynamaktadır. Yabancı bankalar, Norveç'te limited şirket statüsünde yerel bir iştirak kurabilmektedir. AEA üyesi ülkelerde kurulu ve lisanslı olan yabancı bankalar, denetim otoriteleri arasındaki bilgi alışverişini prosedürlerini tamamlayarak Norveç'te kolayca şube açabilmekte veya sınır ötesi hizmet sunabilmektedir. Ancak AEA dışından gelen kurumların şube açabilmesi için yerel bir banka gibi faaliyet lisansı alması ve Norveç'teki bir bankaya sermaye yatırması (deposit capital) zorunludur. Pazara doğrudan giriş yapacak veya satın alma yoluyla ilerleyecek yatırımcıların, finansal kuruluşların yönetim kurulu üyelerinin, kurucularının ve genel müdürlerinin en az yarısının AEA, Birleşik Krallık veya İsviçre'de ikamet ediyor olması gerektiği kuralına dikkat etmesi gerekmektedir. Ayrıca, bir finansal kuruluşta %10'u aşan (veya %20, %30, %50 eşiklerini geçen) hisse edinimleri önceden Finanstilsynet'e bildirilmeli ve onaylanmalıdır.

Pazardaki finansal istikrarı ve güvenliği korumak adına bankacılık kuralları sıkı bir şekilde uygulanmaktadır. İhtiyati düzenlemeler, AB'nin Basel-III çerçevesini yansıtan Sermaye Gereksinimleri Yönetmeliği ile yürütülmektedir. Sistemdeki mevduatlar, banka ve mudi başına 2 milyon NOK'a kadar Mevduat Garanti Planı kapsamında güvence altındadır. Öte yandan, finansal operasyonlar gerçekleştirecek işletmelerin, AB kurallarını yansıtan 2018 tarihli Kara Para Aklamanın Önlenmesi Kanunu kapsamında belirlenen sıkı kurallara da uyması gerekmektedir.

Vizeler

AB/AEA ülkeleri vatandaşlarının ve Norveç'le vize muafiyeti anlaşması bulunan ülke vatandaşlarının Norveç'e gitmek için vize almalarına gerek yoktur. Diğer tüm ülke

vatandaşlarının Norveç'i ziyaret edebilmek için vize alması gerekmektedir. Türk diplomatik, hizmet veya hususi pasaport sahipleri 90 güne kadar olan ziyaretlerinde vizeden muaftır. Umuma mahsus pasaport sahiplerinin ise seyahat öncesi Schengen vizesi almaları zorunludur.

Türkiye vatandaşları 90 günden fazla ülkede bulunabilmek veya ikamet edebilmek için oturma iznine ihtiyaç duyarlar. Göçmenlik Dairesi- The Directorate of Immigration (UDI) oturma ve çalışma izni başvuruları için sorumlu kurumdur. Aile göçmenliği (D-vizesi), çalışma vizesi, öğrenci vizesi, geçici/kalıcı oturma izni, turistik vize vb. hakkında detaylı ve güncel bilgi için Göçmenlik Dairesinin web sitesini incelemenin yararlı olacağı değerlendirilmektedir. (<https://www.udi.no/en/want-to-apply/>)

Vize ve her türlü oturma ve çalışma izinleri ile ilgili sorularınız için konuya ilişkin aracı kurum olarak görev yapmakta olan VFS'yi arayabilirsiniz. Türkiye'deki Norveç Krallığı Büyükelçiliğinin resmi temsilcisi olan kuruma (www.vfsglobal.com/norway/turkey) E-mail: info.notr@vfshelpline.com, Çağrı merkezi: 0212 -373 5816 aracılığıyla ulaşılabilir. Ankara'daki Norveç Kraliyet Büyükelçiliği'ndeki Vize Ekibi ile e-posta yoluyla iletişime geçebilirsiniz: emb.ankara.immigration@mfa.no

Kaynak: T.C. Oslo Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği